

Tarih: 19.02.2025

19.02.2025 - 106404730

Sayı : AGM-B SK / 289

Konu: Gözetim  nlemleri

T.C. T CARET BKANLIğI
 thalat Genel Müdürlüğü

Gözetim önlemlerinin uygulanmasına ilişkin 2004/7304 sayılı Karar ve bu Karara dayalı olarak düzenlenen Yönetmelik ve Tebliğ hükümlerine göre uygulanmakta olan gözetim önlemlerinin Korunma önlemlerinde olduğu gibi hangi usul ve esaslara göre yapılacağına ilişkin bir yasal düzenleme bulunamaması ve önlemin fiktif kıymetler üzerinden vergilendirme aracı olarak kullanılması sonucu gümrük iŐlemleri sürecinde ciddi hukuki sonuŐ doğran ihtilafların ve yargı süreçlerinin yaŐanmasına neden olunmaktadır.

Gözetim  nlemlerine ilişkin Karar, Yönetmelik ve Tebliğ kapsamındaki idari düzenlemeler, Dünya Ticaret  rg t  Kuruluş AnlaŐmasının mal ticaretine ilişkin 1/A ekinde yer alan ve ticaret politikası önlemlerine ilişkin anlaŐmalar içinde yer almaması; Kararın yasal dayanaklar kısmında belirtilen kanun maddelerinin tetkikinde bu maddelerin gözetim önlemi uygulanmasına ilişkin herhangi bir hüküm içermemesi; uygulamada taraf olduğumuz uluslararası anlaŐma hükümlerine ve Anayasamızın vergide kanunilik ilkesine aykırı bir Őekilde beyan sahiplerinin fiktif kıymetler üzerinden fazladan vergi tahsil edilmesi; fiktif kıymetlere ve bu kıymet üzerinden fazladan ödenen ithalat vergilerine isabet eden katma değer vergisinin indirimine konu edilememesi gibi özel maliyetler yanında yurt içinde aynı ve benzeri malları üretenlerin gözetim kıymetlerine göre dünya fiyatları üzerinde fiyat belirlemeleri nedeniyle enflasyonist bir etkiye yol açtığına ilişkin kaygılar nedeniyle gözetim uygulamalarının uluslararası anlaŐma hükümlerine aykırı olmayacak Őekilde yeniden düzenlenmesi gerekliliğini zorunlu kılmaktadır.

Bilindiği üzere 95/6525 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla kabul edilen Dünya Ticaret  rg t  (DT ) AnlaŐmanın eklerinde yer alan anlaŐmalar ve bunlara bağlı hukuki metinler,  ye ülkeler arasında ticari iliŐkilerin idamesi için ortak kurumsal yapıyı oluŐturmaktadır. DT 'y  Kuran AnlaŐmanın EK 1A Mal Ticaretinde  ok Tarafalı AnlaŐmalardan; Tekstil ve Giyim AnlaŐması, Gümrük Kıymetinin Belirlenmesi AnlaŐması, Anti-Damping AnlaŐması, Sübvansiyonlar ve Telafi Edici  nlemler AnlaŐması, Korunma  nlemleri AnlaŐması,  thal Lisansları (Tarife Kontenjanı) AnlaŐması, Ticarete Teknik Engeller AnlaŐması ve bunlara bağlı olan hukuki metinler tüm  yeleri bağlar. Gümrük Kıymetinin Belirlenmesine İlişkin AnlaŐma hariç ismi zikredilen anlaŐmalar i  mevzuatımızda ticaret politikası önlemleri adı altında düzenlemelere

konu olmuŐtur. Ticaret politikası önlemleri 3350 sayılı İthalat Rejimi Kararının 4/3' nc  Maddesinde sayılmıŐ olmakla birlikte bu madde hükümünde sayılan "ithalatta gözetim uygulanmasına ilişkin mevzuat" DT  AnlaŐmaları içinde yer almamaktadır.

Gözetim  nlemlerine ilişkin mevzuat, herhangi bir Kanun ya da uluslararası anlaŐmaya dayanmadığından bu düzenlemelerin idari düzenlemeler olduğu söylenebilir. Bu düzenlemeler korunma önlemleri mevzuatı paralelinde düzenlenmesi ve bazı düzenlemelerde "gözetim ve korunma özlemleri" olarak birlikte zikredilmesi, gözetim önlemlerinin Korunma  nlemleri AnlaŐması ve korunma önlemleri mevzuatının bir par asımıŐ izlenimi verilmektedir. Oysa gözetim önlemleri bir korunma önlemi değildir.

DT  Korunma  nlemleri AnlaŐması hükümlerine göre, bir  ye tarafından, ancak o üyenin yetkili makamlarınca daha önce belirlenmiş ve GATT 1994 Madde X uyarınca ilan edilmiŐ prosedürlere uygun olarak bir soruşturma yapılımasını müteakip bir korunma önlemi uygulanabilir.

Diğer yandan DT  Korunma Tedbirleri AnlaŐmasının "Bazı Tedbirlerin Yasaklanması ve Kaldırılması" baŐlıklı Madde 11'de;

"1.(a) Bir  ye iŐbu AnlaŐma 'ya uygun olarak tatbik edilen XIX. Madde hükümlerine uyanlar dıŐında GATT 1994 Madde XIX' da belirtilen belirli ürünlerin ithalatına karşı herhangi bir acil iŐlem yapmayacak veya yapmaya çalıŐmayacaktır.

(b) Ayrıca, bir  ye ihracat veya ithalat üzerinde gönüllü ihracat kısıtlamaları, muntazam pazar düzenlemeleri veya benzer baŐka tedbirler talep etmeyecek, almayacak veya muhafaza etmeyecektir.

İthal eŐyasının kıymeti ise Dünya Ticaret  rg t  Anlaşmalarından GATT'ın VII'nci Maddesinin Uygulanmasına İlişkin AnlaŐma (DT  Kıymet SözleŐmesi) hükümleri ile bu AnlaŐma hükümlerine göre belirlenmiş olan G m r k Kanunu'nun 23 ila 31 'inci maddesi hükmü ve bu hükümlere aykırı olmamak üzere ikincil düzenlemelerdeki kurallara göre belirlenmektedir.

İthal eŐyasının kıymeti GATT'ın VII'nci Maddesinin Uygulanmasına İlişkin AnlaŐma ile keyfi ve fiktif g m r k kıymeti uygulanmasını önlemek ve uyumlaŐtırılmıŐ kıymet normları belirlemek amacıyla eŐyanın g m r k kıymetini "ticari iŐlem kıymeti" diğer bir deyimle satıŐ bedeli olarak tanımlanmıŐtır. AnlaŐma ve G m r k Kanunu hükümlerine göre ithal edilen eŐyanın g m r k kıymetinin belirlenmesinde, öncelikle, satıŐ bedelinin esas alınması; satıŐ bedelinin esas alınması için gerekli koŐulların mevcut olmadığının tespit edilmesi halinde de sırasıyla diğer yöntemlere baŐvurulması gerektiği; ayrıca AnlaŐma hükümlerinde g m r k

idaresinin, beyanın doğruluğunu tespit amacıyla, her zaman, her türlü bilgi ve belgeyi inceleyerek değerlendirme hak ve yetkisine sahip bulunduğu belirtilmiştir.

Dampinge karşı veya sübvansiyona karşı önlemler ile korunma önlemlerine ilişkin idari düzenlemeler kaynağını DTÖ Anlaşmalarından almaktadır. Bu kapsamda bir ürünün normal kıymetinin altında ihracatının, ülkemize girişinde oluşturacağı haksız rekabetin önlenmesi kapsamında yapılan soruşturmalar ile korunma önlemlerinde olduğu gibi bir mal veya mal grubunun ithal eğiliminin yapılacak araştırma ve soruşturmalar sonucu aynı veya ikame ürünleri üreten yerli üreticiler üzerinde oluşturacağı ciddi zarar veya zarar tehdidini bertaraf etmek amacıyla uygulanacak mali önlemler belirlenmektedir. Bu uygulamalarda amaç, yasal olarak yapılan bir soruşturma sonucunda haksız bir rekabet yaratan mal girişlerinin önlenmesi veya yerli üreticiler üzerinde ciddi bir zarar veya zarar tehdidinin önlenmesi ve uygulanacak önlemin haksız rekabeti önlemek veya zarar tehdidini önlemekle sınırlı olmasıdır. Gözetim önlemlerinde ise bir mal veya mal grubunun izlenmesi ile korunma önlemleri veya ithalatta haksız rekabet oluşturacak verilerin oluşturulması amaçlanmış olabilir.

İthalatın izlenmesi amacıyla yönelik olarak düzenlenen gözetim mevzuatı uygulamada gözetime tabi tutulacak ürünler için birim gözetim kıymeti belirlenmek suretiyle bu birim kıymetler altında mal girişlerinin engellenmesi amacıyla yöneldiği anlaşılmaktadır. Bu uygulama başlangıçta aynı veya benzeri malları üreten yerli üreticileri ucuz ithal mal fiyatlarına karşı koruma sağlaması bir avantaj yaratabilir. Ancak gözetim tebliğleri kapsamında uygulanan kıymet esaslı gözetimlere ilişkin 2004, 2005, 2006, 2007 ve müteakip yıllarda yürürlüğe giren İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğler kapsamında yer alan aynı mal veya mal grubu için 10 ila 20 yıl boyunca gözetim uygulanması, esasen bu sektördeki üreticileri korumanın yaratacağı avantajlardan ziyade ülkemiz ekonomisi için rekabetten uzak, uluslararası rekabete kapalı firmalara dolaylı olarak devlet tarafından destek verilmesi sonucunu doğurmaktadır. Hatta bu tür uygulamalar merdiven altı tabir edilen belirlenmiş standartlara aykırı ucuz malların dünya fiyatları üzerinde iç piyasada satılarak tüketicilerin korunması mevzuatına aykırılıklara yol açma riski bulunmaktadır. Ayrıca bu uygulamalar amaçlananın tam aksine kayıt dışılıkların yolunu da açabildiği gibi Yürütme organlarının enflasyonla mücadele araçlarının etkisini azalttığı yönünde ciddi kaygılara yol açtığı da söylenebilir.

Kıymet kriterli gözetim uygulamasının diğer bir sakıncası, ithal eşyalarının gerçek kıymetinin üzerinde yapılan kıymet beyanları, gümrük beyannamelerinde o eşyaların istatistiki kıymetini oluşturmasıdır. Örneğin CIF kıymeti 100.000.-USD olan ithal eşyası kıymeti ilgili gözetim tebliğindeki birim kıymete göre hesaplanıp 150.000.-USD kıymete yükseltilmesi halinde dış ticaret istatistiklerine 50.000.-USD fazlalık yansıtacaktır. Tüm gözetim tebliğleri kapsamında yer alan malların ithalinde mal bedeli için ödenen tutarlar ile gümrük beyannamelerinde

gözetim kıymeti farkı beyanları nedeniyle oluŐacak istatistik kıymetleri arasındaki fark kadar dış ticaret bilançosunda ithal mal ticareti verilerinin fazla gözükmesi sonucunu doğuracaktır.

Kıymet esaslı gözetim uygulaması yoluyla ithal eŐyasının birim satıŐ kıymetinin DT  Kıymet SözleŐmesi ve G m r k Kanunu hükümlerine aykırı olarak yüksek belirlenerek fiktif bir kıymet farkı beyanı ve bu fiktif kıymet üzerinden hukuka aykırı bir Őekilde fazladan vergilendirilmesi suretiyle bu eŐyalar için yapılan gerçek giderler dıŐında yapılmayan bir yurt dıŐı gider beyanı yoluyla muhasebe kayıtlarında doğru olmayan kayıtlarının oluŐması sonucunu doğurmaktadır. Nitekim 7846 sayılı Cumhurbaşkanı Kararıyla yapılan düzenleme kapsamında, gözetim kıymeti ile bu kıymet farkından doğan ilave ithalat vergilerinin yarattığı ilave KDV tutarı, KDV mevzuatına göre uygulanmakta olan indirim hakkı iptal edilmiŐtir. Bu suretle bedeli ödenmeyen gözetim kıymeti farkı için (tevsik edilemeyen fiktif kıymet) fazladan ithalat vergileri ödendiği gibi, fiktif kıymet üzerinden ödenen ilave ithalat vergileri tutarı KDV indirimine konu edilememektedir.

Diğer yandan g m r k idarelerinde tarife tatbikatı açısından gözetim önlemine tabi olduğu anlaŐılan ürünler için beyan sahiplerince G m r kler Genel Müdürlüğü'nün 2019/1 sayılı Genelge hükümlerine göre ilave kıymet beyanı yapılmak suretiyle ithal eŐyasının kıymetinin gözetim kıymetine yükseltilmesine rağmen durumdan vazife çıkaran g m r k muhafaza ekiplerince ( zellikle Mersin Bölgesinde) idari ceza dahi öngörülmeyen ve konusu suç teŐkil etmeyen bir iŐlem için adli makamlar yanılılmak ve ceza davası açılmak suretiyle ciddi mağduriyetlerin yaŐanmasına yol açılmaktadır.

Ayrıca, GATT 47 ve DT  ilkeleri ile taraf olduğumuz DT  AnlaŐmalarına aykırı olarak ülkemizde uygulanmakta olan gözetim önlemleri için DT  AnlaŐmazlıkların Halli Organına Őikayet edilerek ülkemiz aleyhine Panel kurulması ve aleyhimize Karar alınması riski her zaman mevcut olup, böyle bir riskin gerçekleŐip ülkemiz aleyhine alınan Karara uyulmaması halinde dahi Taraf ülkelerce ülkemiz ihraç ürünlerine aynı ve benzeri önlemler uygulanarak ihracatımızın rekabet gücünün zayıflatılması riskinin de bulunduğu değerlendirilmektedir.

Gözetim uygulanmasına ilişkin mevzuat hükümleri, ithal eŐyasının kıymet beyanını AnlaŐma ve Kanun hükümlerine aykırı olarak gözetim belgesinde yer alan referans kıymete; gözetim belgesi alınmayan durumlarda, gözetim tebliğinde belirtilen referans kıymete göre beyan edilmesini zorunlu kılmaktadır. Aksine durumlarda ya eŐyanın ithaline izin verilmemekte ya da G m r k Kanunu'nun 235'inci Madde hükümlerine göre ağır cezalar ile cezalandırılmasının yolu açılmaktadır.

Yukarıda ayrıntılı olarak ifade edildiği üzere ülke ayırımı gözetilmeksizin ileriye yönelik olarak bazı mal veya mal grupları için uzun yıllar boyunca kıymet esaslı olarak uygulanmakta olan gözetim önlemlerinin amacının ötesine geçen bir uygulama sonucunu doğurduğu gözlenmektedir. Gözetim  nlemlerinin;

- DT  Mal Ticaretine İlişkin AnlaŐmalardan ticaret politikası önlemlerine ilişkin anlaŐmaların uygulamalarını saptırıcı nitelikte olması,
- DT  Korunma Tedbirleri AnlaŐmasının ‘‘Bazı Tedbirlerin Yasaklanması ve Kaldırılması’’ baŐlıklı Madde 11’in hükümlerine aykırı olarak uygulanması,
- GATT’ın VII’nci Maddesinin Uygulanmasına İlişkin AnlaŐma (DT  Kıymet AnlaŐması) ile G m r k Kanunu’nun ithal eŐyasının kıymetine ilişkin hükümlerine aykırı olması,
- ‘‘Anayasanın bağlayıcı ve üstünlüğü baŐlıklı 11’inci Maddesinde ‘‘Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kiŐileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz’’ hükmüne aykırılık oluŐturması,
- Anayasamızın ‘‘Vergi yükümlülüğü’’ baŐlıklı 73’üncü Maddesinde yer alan ‘‘Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, deđiŐtirilir veya kaldırılır.’’ Hükmüne aykırı bir Őekilde haksız bir vergilendirme ve 38’inci Maddesi hükmüne aykırı bir Őekilde ceza uygulanması sonucunu yaratabilmesi,
- Cumhurbaşkanı Kararı ile gözetim kıymeti farkı ile bu kıymet farkı üzerinden  denen KDV’nin indirimine konu edilmemesi,
- Gözetim kıymeti farkına isabet eden kıymetlerin g m r k beyannamelerinde istatistiki kıymete dahil olması sonucu, dış ticaret ithalat istatistiklerini saptırıcı rol oynaması,
- Fiktif kıymetler üzerinden yapılan ithalat maliyetlerinin fiyatlara yansıtılması ve aynı ve benzeri mal üreticilerinin de gözetim kıymetine göre fiyat ayarlamaları nedeniyle enflasyonist bir etkiye yol açabilme riski taŐması,
- DT  Kuruluş AnlaŐmaları 1/A Ekindeki AnlaŐma hükümlerine aykırılık oluŐturması

BaŐta olmak üzere daha birçok sakıncaları sayılabilir.

Açıklanan nedenlerle yirmi yılı aŐkın bir süre uygulanmakta olan gözetim kıymeti uygulamasının yasal bir dayanağının bulunmaması ve mevcut idari düzenlemeler ile Anayasamızın 73’ nc  Maddesi hükmüne aykırı olarak beyan sahiplerinin fazladan vergilendirilmesine ve cezai müeyyideler uygulanması sonucunu yaratması nedeniyle yirmi yıl boyunca gözetime konu edilen maddelerden korunma önlemi soruŐturması yapılması gerekenler için Korunma  nlemleri Mevzuatına göre yasal prosedürlerin baŐlatılması, bu kapsamda olmayanlardan dış ticaretin düzenlenmesi açısından zorunlu bir mali  nlem uygulanması gerekenler için 2976 sayılı Dış Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre mali önlemi uygulanması ve bu suretle yasal dayanaklardan yoksun ve taraf olduğumuz AnlaŐma hükümlerine aykırı olan gözetim önlemlerine ilişkin idari düzenlemelerin uygulanmasına son verilmesine ilişkin değerlendirme ve düzenlemelerin yapılmasının ticaret politikası önlemlerine yasal bir  er eve kazandıracadığ değerlendirilmektedir.

Ankara
GÜMRÜK M şAVIRLERİ[®]
Derneği

Gereğini taktir ve tensiplerine arz ederim.

Saygılarımızla

Atilla şAHİN
Ankara Gümrük Müşavirleri Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı